

Zadatak 101 (Hrvoje, student VTŠ)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow \infty} \left(\frac{x}{1+x} \right)^x$.

Rješenje 101

Ponovimo!

$$\frac{a-b}{n} = \frac{a}{n} - \frac{b}{n}, \quad a^n \cdot a^m = a^{n+m}, \quad a^{-n} = \frac{1}{a^n}.$$

$$\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{\lim_{x \rightarrow a} f(x)}{\lim_{x \rightarrow a} g(x)}, \quad \lim_{x \rightarrow a} g(x) \neq 0, \quad \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x} = 0, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{k}{n} \right)^n = e^k.$$

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\frac{x}{1+x} \right)^x &= \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\frac{1+x-1}{1+x} \right)^x = \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\frac{(1+x)-1}{1+x} \right)^x = \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\frac{1+x}{1+x} - \frac{1}{1+x} \right)^x = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\frac{1+x}{1+x} - \frac{1}{1+x} \right)^x = \lim_{x \rightarrow \infty} \left(1 - \frac{1}{1+x} \right)^x = \left[\begin{array}{l} \text{supstitucija} \\ 1+x=y \Rightarrow x=y-1 \\ x \rightarrow \infty \Rightarrow y \rightarrow \infty \end{array} \right] = \lim_{y \rightarrow \infty} \left(1 - \frac{1}{y} \right)^{y-1} = \\ &= \lim_{y \rightarrow \infty} \left(1 - \frac{1}{y} \right)^y \cdot \left(1 - \frac{1}{y} \right)^{-1} = \lim_{y \rightarrow \infty} \frac{\left(1 - \frac{1}{y} \right)^y}{1 - \frac{1}{y}} = \frac{\lim_{y \rightarrow \infty} \left(1 - \frac{1}{y} \right)^y}{\lim_{y \rightarrow \infty} \left(1 - \frac{1}{y} \right)} = \frac{e^{-1}}{1-0} = \frac{e^{-1}}{1} = e^{-1} = \frac{1}{e}. \end{aligned}$$

Vježba 101

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow \infty} \left(\frac{1+x}{x} \right)^{-x}$.

Rezultat: e^{-1} .

Zadatak 102 (Hrvoje, student VTŠ)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{1 - \cos x}$.

Rješenje 102

Ponovimo!

$$\sin x = 2 \cdot \sin \frac{x}{2} \cdot \cos \frac{x}{2}, \quad 1 - \cos x = 2 \cdot \sin^2 \frac{x}{2}, \quad \lim_{x \rightarrow 0} \operatorname{ctg} x = \infty.$$

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{1 - \cos x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2 \cdot \sin \frac{x}{2} \cdot \cos \frac{x}{2}}{2 \cdot \sin^2 \frac{x}{2}} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2 \cdot \sin \frac{x}{2} \cdot \cos \frac{x}{2}}{2 \cdot \sin^2 \frac{x}{2}} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\cos \frac{x}{2}}{\sin \frac{x}{2}} = \lim_{x \rightarrow 0} \operatorname{ctg} \frac{x}{2} = \infty.$$

Vježba 102

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{1 - \cos x}{\sin x}$.

Rezultat: 0.

Zadatak 103 (Hrvoje, student VTŠ)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\cos x - 1}{x}$.

Rješenje 103

Ponovimo!

$$1 - \cos x = 2 \cdot \sin^2 \frac{x}{2}, \quad \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1, \quad \lim_{x \rightarrow 0} \sin x = 0.$$

$$\lim_{x \rightarrow a} c \cdot f(x) = c \cdot \lim_{x \rightarrow a} f(x), \quad c \text{ konstanta.}$$

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\cos x - 1}{x} &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{-(1 - \cos x)}{x} = - \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1 - \cos x}{x} = - \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2 \cdot \sin^2 \frac{x}{2}}{x} = -2 \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin^2 \frac{x}{2}}{x} = \\ &= -2 \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\frac{\sin \frac{x}{2} \cdot \sin \frac{x}{2}}{2}}{x} = -2 \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{\sin \frac{x}{2}}{x} \cdot \sin \frac{x}{2} \right) = -2 \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin \frac{x}{2}}{x} \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \sin \frac{x}{2} = \\ &= - \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin \frac{x}{2}}{\frac{x}{2}} \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \sin \frac{x}{2} = \left[\begin{array}{l} \text{supstitucija} \\ \frac{x}{2} = \alpha \\ x \rightarrow 0 \Rightarrow \alpha \rightarrow 0 \end{array} \right] = - \lim_{\alpha \rightarrow 0} \frac{\sin \alpha}{\alpha} \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \sin \frac{x}{2} = -1 \cdot 0 = 0. \end{aligned}$$

Vježba 103

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{1 - \cos x}{x}$.

Rezultat: 0.

Zadatak 104 (Hrvoje, student VTŠ)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x}{1 - \sqrt{1-x}}$.

Rješenje 104

Ponovimo!

Limes iracionalnog izraza često se računa i tako da prebacimo iracionalnost iz brojnika u nazivnik (da se riješimo korijena u brojniku) ili obrnuto iz nazivnika u brojnik (da se riješimo korijena u nazivniku).

Razlika kvadrata: $(a-b) \cdot (a+b) = a^2 - b^2$.

1. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x}{1 - \sqrt{1-x}} &= \left[\begin{array}{l} \text{racionalizacija nazivnika} \\ \text{brojnik i nazivnik} \\ \text{pomnožimo sa } 1 + \sqrt{1-x} \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x}{1 - \sqrt{1-x}} \cdot \frac{1 + \sqrt{1-x}}{1 + \sqrt{1-x}} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x \cdot (1 + \sqrt{1-x})}{1^2 - (\sqrt{1-x})^2} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x \cdot (1 + \sqrt{1-x})}{1 - (1-x)} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x \cdot (1 + \sqrt{1-x})}{1 - 1 + x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x \cdot (1 + \sqrt{1-x})}{1 - 1 + x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x \cdot (1 + \sqrt{1-x})}{x} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x \cdot (1 + \sqrt{1-x})}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} (1 + \sqrt{1-x}) = 1 + \sqrt{1-0} = 1 + \sqrt{1} = 1 + 1 = 2. \end{aligned}$$

2. inačica

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x}{1 - \sqrt{1-x}} = \left[\begin{array}{l} \text{supstitucija} \\ t^2 = 1-x \Rightarrow x = 1-t^2 \\ x \rightarrow 0 \Rightarrow t \rightarrow 1 \end{array} \right] = \lim_{t \rightarrow 1} \frac{1-t^2}{1 - \sqrt{t^2}} = \lim_{t \rightarrow 1} \frac{1-t^2}{1-t} = \lim_{t \rightarrow 1} \frac{(1-t) \cdot (1+t)}{1-t} =$$

$$= \lim_{t \rightarrow 1} \frac{(1-t) \cdot (1+t)}{1-t} = \lim_{t \rightarrow 1} (1+t) = 1+1 = 2.$$

Vježba 104

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{1 - \sqrt{1-x}}{x}$.

Rezultat: $\frac{1}{2}$.

Zadatak 105 (Hrvoje, student VTŠ)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sqrt{x^2+4}-2}{\sqrt{x^2+9}-3}$.

Rješenje 105

Ponovimo!

Limes iracionalnog izraza često se računa i tako da prebacimo iracionalnost iz brojnika u nazivnik (da se riješimo korijena u brojniku) ili obrnuto iz nazivnika u brojnik (da se riješimo korijena u nazivniku).

Razlika kvadrata: $(a-b) \cdot (a+b) = a^2 - b^2$.

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sqrt{x^2+4}-2}{\sqrt{x^2+9}-3} &= \left[\begin{array}{l} \text{racionalizacija} \\ \text{nazivnika} \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sqrt{x^2+4}-2}{\sqrt{x^2+9}-3} \cdot \frac{\sqrt{x^2+9}+3}{\sqrt{x^2+9}+3} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(\sqrt{x^2+4}-2) \cdot (\sqrt{x^2+9}+3)}{x^2+9-9} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(\sqrt{x^2+4}-2) \cdot (\sqrt{x^2+9}+3)}{x^2+9-9} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(\sqrt{x^2+4}-2) \cdot (\sqrt{x^2+9}+3)}{x^2} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(\sqrt{x^2+9}+3) \cdot (\sqrt{x^2+4}-2)}{x^2} = \left[\begin{array}{l} \text{racionalizacija} \\ \text{brojnika} \end{array} \right] = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(\sqrt{x^2+9}+3) \cdot (\sqrt{x^2+4}-2)}{x^2} \cdot \frac{\sqrt{x^2+4}+2}{\sqrt{x^2+4}+2} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(\sqrt{x^2+9}+3) \cdot \left((\sqrt{x^2+4})^2 - 2^2 \right)}{x^2 \cdot (\sqrt{x^2+4}+2)} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(\sqrt{x^2+9}+3) \cdot (x^2+4-4)}{x^2 \cdot (\sqrt{x^2+4}+2)} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(\sqrt{x^2+9}+3) \cdot (x^2+4-4)}{x^2 \cdot (\sqrt{x^2+4}+2)} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(\sqrt{x^2+9}+3) \cdot x^2}{x^2 \cdot (\sqrt{x^2+4}+2)} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(\sqrt{x^2+9}+3) \cdot x^2}{x^2 \cdot (\sqrt{x^2+4}+2)} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sqrt{x^2+9}+3}{\sqrt{x^2+4}+2} = \frac{\sqrt{0^2+9}+3}{\sqrt{0^2+4}+2} = \frac{\sqrt{9}+3}{\sqrt{4}+2} = \frac{3+3}{2+2} = \frac{6}{4} = \frac{3}{2}. \end{aligned}$$

Vježba 105

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sqrt{x^2 + 9} - 3}{\sqrt{x^2 + 4} - 2}$.

Rezultat: $\frac{2}{3}$.

Zadatak 106 (Hrvoje, student VTŠ)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 - 3 \cdot x + 1}{(x-1)^3 - (x+1)^3}$.

Rješenje 106

Ponovimo!

Pri traženju limesa količnika dvaju cijelih polinoma varijable x kada $x \rightarrow \infty$, preporučljivo je oba člana količnika prethodno podijeliti s x^p , gdje je p najveći eksponent potencija tih polinoma.

Također je važno zapamtiti sljedeće limese

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x} = 0, \quad \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x^2} = 0.$$

$$(a-b)^3 = a^3 - 3 \cdot a^2 \cdot b + 3 \cdot a \cdot b^2 - b^3, \quad (a+b)^3 = a^3 + 3 \cdot a^2 \cdot b + 3 \cdot a \cdot b^2 + b^3.$$

Ako su nizovi $\{a_n\}$ i $\{b_n\}$ konvergentni, tada vrijede sljedeća pravila o graničnoj vrijednosti (limesu):

$$\lim_{n \rightarrow \infty} c = c, \quad c - \text{konstanta}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{c}{n} = 0, \quad c - \text{konstanta}.$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (c \cdot a_n) = c \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} a_n, \quad c - \text{konstanta}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} (a_n \pm b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n \pm \lim_{n \rightarrow \infty} b_n.$$

$$\frac{a+b}{n} = \frac{a}{n} + \frac{b}{n}, \quad \frac{a-b}{n} = \frac{a}{n} - \frac{b}{n}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{b_n} = \frac{\lim_{n \rightarrow \infty} a_n}{\lim_{n \rightarrow \infty} b_n}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} b_n \neq 0.$$

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 - 3 \cdot x + 1}{(x-1)^3 - (x+1)^3} &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 - 3 \cdot x + 1}{x^3 - 3 \cdot x^2 \cdot 1 + 3 \cdot x \cdot 1^2 - 1^3 - (x^3 + 3 \cdot x^2 \cdot 1 + 3 \cdot x \cdot 1^2 + 1^3)} = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 - 3 \cdot x + 1}{x^3 - 3 \cdot x^2 \cdot 1 + 3 \cdot x \cdot 1^2 - 1^3 - x^3 - 3 \cdot x^2 \cdot 1 - 3 \cdot x \cdot 1^2 - 1^3} = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 - 3 \cdot x + 1}{x^3 - 3 \cdot x^2 \cdot 1 + 3 \cdot x \cdot 1^2 - 1^3 - x^3 - 3 \cdot x^2 \cdot 1 - 3 \cdot x \cdot 1^2 - 1^3} = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 - 3 \cdot x + 1}{-3 \cdot x^2 \cdot 1 - 1^3 - 3 \cdot x^2 \cdot 1 - 1^3} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 - 3 \cdot x + 1}{-6 \cdot x^2 - 2} = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{x^2 - 3 \cdot x + 1}{x^2}}{\frac{-6 \cdot x^2 - 2}{x^2}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{x^2}{x^2} - \frac{3 \cdot x}{x^2} + \frac{1}{x^2}}{\frac{-6 \cdot x^2}{x^2} - \frac{2}{x^2}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1 - \frac{3}{x} + \frac{1}{x^2}}{-6 - \frac{2}{x^2}} = \\ &= \frac{1 - 0 + 0}{-6 - 0} = \frac{1}{-6} = -\frac{1}{6}. \end{aligned}$$

Vježba 106

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{(x-1)^3 - (x+1)^3}{x^2 - 3 \cdot x + 1}$.

Rezultat: - 6.

Zadatak 107 (Hrvoje, student VTŠ)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^3 - 3 \cdot x + 2}{x^4 - 4 \cdot x + 3}$.

Rješenje 107

Ponovimo!

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju:

$$\begin{aligned} a \cdot (b+c) &= a \cdot b + a \cdot c \quad , \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c). \\ a^2 - b^2 &= (a-b) \cdot (a+b) \quad , \quad a^3 - b^3 = (a-b) \cdot (a^2 + a \cdot b + b^2). \\ \lim_{x \rightarrow a} c &= c \quad , \quad c - \text{konstanta.} \end{aligned}$$

$$\lim_{x \rightarrow a} (c \cdot f(x)) = c \cdot \lim_{x \rightarrow a} f(x) \quad , \quad c - \text{konstanta} \quad , \quad \lim_{x \rightarrow a} (f(x) \pm g(x)) = \lim_{x \rightarrow a} f(x) \pm \lim_{x \rightarrow a} g(x).$$

$$\frac{a+b}{n} = \frac{a}{n} + \frac{b}{n} \quad , \quad \frac{a-b}{n} = \frac{a}{n} - \frac{b}{n} \quad , \quad \lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{\lim_{x \rightarrow a} f(x)}{\lim_{x \rightarrow a} g(x)} \quad , \quad \lim_{x \rightarrow a} g(x) \neq 0.$$

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^3 - 3 \cdot x + 2}{x^4 - 4 \cdot x + 3} &= \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^3 - 3 \cdot x + 2}{x^4 - 4 \cdot x + 3} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^3 - x - 2 \cdot x + 2}{x^4 - x - 3 \cdot x + 3} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x^3 - x) + (-2 \cdot x + 2)}{(x^4 - x) + (-3 \cdot x + 3)} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x \cdot (x^2 - 1) - 2 \cdot (x-1)}{x \cdot (x^3 - 1) - 3 \cdot (x-1)} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x \cdot (x-1) \cdot (x+1) - 2 \cdot (x-1)}{x \cdot (x-1) \cdot (x^2 + x + 1) - 3 \cdot (x-1)} = \left[\begin{array}{l} \text{u brojniku i nazivniku} \\ \text{izlučimo } x-1 \end{array} \right] = \\ &= \lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x-1) \cdot (x \cdot (x+1) - 2)}{(x-1) \cdot (x \cdot (x^2 + x + 1) - 3)} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x-1) \cdot (x \cdot (x+1) - 2)}{(x-1) \cdot (x \cdot (x^2 + x + 1) - 3)} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x \cdot (x+1) - 2}{x \cdot (x^2 + x + 1) - 3} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^2 + x - 2}{x^3 + x^2 + x - 3} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^2 + x - 2}{x^3 + x^2 + x - 3} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^2 + x - 1 - 1}{x^3 + x^2 + x - 1 - 1 - 1} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^2 - 1 + x - 1}{x^3 - 1 + x^2 - 1 + x - 1} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x^2 - 1) + x - 1}{(x^3 - 1) + (x^2 - 1) + x - 1} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x-1) \cdot (x+1) + (x-1)}{(x-1) \cdot (x^2 + x + 1) + (x-1) \cdot (x+1) + (x-1)} = \\ &= \left[\begin{array}{l} \text{u brojniku i nazivniku} \\ \text{izlučimo } x-1 \end{array} \right] = \\ &= \lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x-1) \cdot ((x+1) + 1)}{(x-1) \cdot ((x^2 + x + 1) + (x+1) + 1)} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x-1) \cdot ((x+1) + 1)}{(x-1) \cdot ((x^2 + x + 1) + (x+1) + 1)} = \end{aligned}$$

$$= \lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x+1)+1}{(x^2+x+1)+(x+1)+1} = \frac{(1+1)+1}{(1^2+1+1)+(1+1)+1} = \frac{2+1}{3+2+1} = \frac{3}{6} = \frac{1}{2}.$$

Vježba 107

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^4 - 4 \cdot x + 3}{x^3 - 3 \cdot x + 2}$.

Rezultat: 2.

Zadatak 108 (Anita, gimnazija)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 3} \frac{x^3 - 3 \cdot x^2 - 4 \cdot x + 12}{x^2 - 5 \cdot x + 6}$.

Rješenje 108

Ponovimo!

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju:

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c \quad , \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c).$$

$$a^2 - b^2 = (a-b) \cdot (a+b) \quad , \quad (a+b)^3 = a^3 + 3 \cdot a^2 \cdot b + 3 \cdot a \cdot b^2 + b^3.$$

$$(a+b)^2 = a^2 + 2 \cdot a \cdot b + b^2 \quad , \quad \lim_{x \rightarrow a} c = c \quad , \quad c - \text{konstanta.}$$

$$\lim_{x \rightarrow a} (f(x) \pm g(x)) = \lim_{x \rightarrow a} f(x) \pm \lim_{x \rightarrow a} g(x).$$

1. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 3} \frac{x^3 - 3 \cdot x^2 - 4 \cdot x + 12}{x^2 - 5 \cdot x + 6} &= \lim_{x \rightarrow 3} \frac{x^3 - 3 \cdot x^2 - 4 \cdot x + 12}{x^2 - 5 \cdot x + 6} = \lim_{x \rightarrow 3} \frac{x^3 - 3 \cdot x^2 - 4 \cdot x + 12}{x^2 - 3 \cdot x - 2 \cdot x + 6} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 3} \frac{x^2 \cdot (x-3) - 4 \cdot (x-3)}{x \cdot (x-3) - 2 \cdot (x-3)} = \lim_{x \rightarrow 3} \frac{(x-3) \cdot (x^2 - 4)}{(x-3) \cdot (x-2)} = \lim_{x \rightarrow 3} \frac{(x-3) \cdot (x^2 - 4)}{(x-3) \cdot (x-2)} = \lim_{x \rightarrow 3} \frac{x^2 - 4}{x-2} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 3} \frac{(x-2) \cdot (x+2)}{x-2} = \lim_{x \rightarrow 3} \frac{(x-2) \cdot (x+2)}{x-2} = \lim_{x \rightarrow 3} (x+2) = 3+2=5. \end{aligned}$$

2. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 3} \frac{x^3 - 3 \cdot x^2 - 4 \cdot x + 12}{x^2 - 5 \cdot x + 6} &= \left[\begin{array}{l} \text{supstitucija} \\ x = n+3 \\ x \rightarrow 3 \Rightarrow n \rightarrow 0 \end{array} \right] = \lim_{n \rightarrow 0} \frac{(n+3)^3 - 3 \cdot (n+3)^2 - 4 \cdot (n+3) + 12}{(n+3)^2 - 5 \cdot (n+3) + 6} = \\ &= \lim_{n \rightarrow 0} \frac{(n^3 + 3 \cdot n^2 \cdot 3 + 3 \cdot n \cdot 3^2 + 3^3) - 3 \cdot (n^2 + 6 \cdot n + 9) - 4 \cdot (n+3) + 12}{(n^2 + 6 \cdot n + 9) - 5 \cdot (n+3) + 6} = \\ &= \lim_{n \rightarrow 0} \frac{n^3 + 9 \cdot n^2 + 27 \cdot n + 27 - 3 \cdot n^2 - 18 \cdot n - 27 - 4 \cdot n - 12 + 12}{n^2 + 6 \cdot n + 9 - 5 \cdot n - 15 + 6} = \\ &= \lim_{n \rightarrow 0} \frac{n^3 + 9 \cdot n^2 + 27 \cdot n + 27 - 3 \cdot n^2 - 18 \cdot n - 27 - 4 \cdot n - 12 + 12}{n^2 + 6 \cdot n + 9 - 5 \cdot n - 15 + 6} = \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
&= \lim_{n \rightarrow 0} \frac{n^3 + 9 \cdot n^2 + 27 \cdot n - 3 \cdot n^2 - 18 \cdot n - 4 \cdot n}{n^2 + 6 \cdot n + 9 - 5 \cdot n - 15 + 6} = \lim_{n \rightarrow 0} \frac{n^3 + 6 \cdot n^2 + 5 \cdot n}{n^2 + n} = \lim_{n \rightarrow 0} \frac{n \cdot (n^2 + 6 \cdot n + 5)}{n \cdot (n+1)} = \\
&= \lim_{n \rightarrow 0} \frac{n \cdot (n^2 + 6 \cdot n + 5)}{n \cdot (n+1)} = \lim_{n \rightarrow 0} \frac{n^2 + 6 \cdot n + 5}{n+1} = \lim_{n \rightarrow 0} \frac{n^2 + 6 \cdot n + 5}{n+1} = \lim_{n \rightarrow 0} \frac{n^2 + n + 5 \cdot n + 5}{n+1} = \\
&= \lim_{n \rightarrow 0} \frac{n \cdot (n+1) + 5 \cdot (n+1)}{n+1} = \lim_{n \rightarrow 0} \frac{(n+1) \cdot (n+5)}{n+1} = \lim_{n \rightarrow 0} \frac{(n+1) \cdot (n+5)}{n+1} = \lim_{n \rightarrow 0} (n+5) = 0+5 = 5.
\end{aligned}$$

Vježba 108

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 3} \frac{x^2 - 5 \cdot x + 6}{x^3 - 3 \cdot x^2 - 4 \cdot x + 12}$.

Rezultat: $\frac{1}{5}$.

Zadatak 109 (Martin, gimnazija)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{n} \cdot (\sqrt{n+1} - \sqrt{n})$.

Rješenje 109

Ponovimo!

$$n = \frac{n}{1}, \quad (a-b) \cdot (a+b) = a^2 - b^2, \quad (\sqrt{a})^2 = a, \quad \frac{a+b}{n} = \frac{a}{n} + \frac{b}{n}, \quad \frac{\sqrt{a}}{\sqrt{b}} = \sqrt{\frac{a}{b}}.$$

Važno je zapamtiti sljedeći limes

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x} = 0.$$

Limes iracionalnog izraza često se računa i tako da prebacimo iracionalnost iz brojnika u nazivnik (da se riješimo korijena u brojniku) ili obrnuto iz nazivnika u brojnik (da se riješimo korijena u nazivniku).

Ako je funkcija $y = f(x)$ neprekidna u točki a , onda je limes funkcije u točki a jednak funkciji limesa nezavisne varijable x u točki a :

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = f\left(\lim_{x \rightarrow a} x\right).$$

Ako postoje $\lim_{x \rightarrow a} f(x)$ i $\lim_{x \rightarrow a} g(x)$, tada vrijedi poučak:

$$\lim_{x \rightarrow a} [f(x) + g(x)] = \lim_{x \rightarrow a} f(x) + \lim_{x \rightarrow a} g(x).$$

$$\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{\lim_{x \rightarrow a} f(x)}{\lim_{x \rightarrow a} g(x)}, \quad \lim_{x \rightarrow a} g(x) \neq 0, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} c = c, \quad c - \text{konstanta}.$$

$$\begin{aligned}
&\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{n} \cdot (\sqrt{n+1} - \sqrt{n}) = \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{n} \cdot \frac{\sqrt{n+1} - \sqrt{n}}{1} = \left[\begin{array}{l} \text{racionalizacija} \\ \text{brojnika} \end{array} \right] = \\
&= \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{n} \cdot \frac{\sqrt{n+1} - \sqrt{n}}{1} \cdot \frac{\sqrt{n+1} + \sqrt{n}}{\sqrt{n+1} + \sqrt{n}} = \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{n} \cdot \frac{(\sqrt{n+1} - \sqrt{n}) \cdot (\sqrt{n+1} + \sqrt{n})}{\sqrt{n+1} + \sqrt{n}} =
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
&= \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{n} \cdot \frac{(\sqrt{n+1})^2 - (\sqrt{n})^2}{\sqrt{n+1} + \sqrt{n}} = \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{n} \cdot \frac{n+1-n}{\sqrt{n+1} + \sqrt{n}} = \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{n} \cdot \frac{n+1-n}{\sqrt{n+1} + \sqrt{n}} = \\
&= \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{n} \cdot \frac{1}{\sqrt{n+1} + \sqrt{n}} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{n}}{\sqrt{n+1} + \sqrt{n}} = \left[\begin{array}{l} \text{brojnik i nazivnik} \\ \text{podijelimo sa } \sqrt{n} \end{array} \right] = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\frac{\sqrt{n}}{\sqrt{n}}}{\frac{\sqrt{n+1}}{\sqrt{n}} + \frac{\sqrt{n}}{\sqrt{n}}} = \\
&= \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\frac{\sqrt{n}}{\sqrt{n}}}{\frac{\sqrt{n+1}}{\sqrt{n}} + \frac{\sqrt{n}}{\sqrt{n}}} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\frac{\sqrt{n}}{\sqrt{n}}}{\frac{\sqrt{n+1}}{\sqrt{n}} + \frac{\sqrt{n}}{\sqrt{n}}} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{\frac{\sqrt{n+1}}{\sqrt{n}} + 1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{\sqrt{\frac{n+1}{n}} + 1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{\sqrt{\frac{n}{n} + \frac{1}{n}} + 1} = \\
&= \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{\sqrt{\frac{n}{n} + \frac{1}{n}} + 1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{\sqrt{1 + \frac{1}{n}} + 1} = \frac{1}{\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{1 + \frac{1}{n}} + 1} = \frac{1}{\sqrt{1+0} + 1} = \frac{1}{\sqrt{1+1}} = \frac{1}{1+1} = \frac{1}{2}.
\end{aligned}$$

Vježba 109

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{n \rightarrow \infty} (\sqrt{n^2 + 1} - n)$.

Rezultat: 0.

Zadatak 110 (Lea, gimnazija)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow \infty} (\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6} - x)$.

Rješenje 110

Ponovimo!

$$\begin{aligned}
(a-b) \cdot (a+b) &= a^2 - b^2, & (\sqrt{a})^2 &= a, & \frac{a+b}{n} &= \frac{a}{n} + \frac{b}{n}, & \frac{a-b}{n} &= \frac{a}{n} - \frac{b}{n}. \\
n &= \frac{n}{1}, & \frac{a \cdot c}{b \cdot d} &= \frac{a \cdot c}{b \cdot d}, & \frac{\sqrt{a}}{b} &= \sqrt{\frac{a}{b^2}}.
\end{aligned}$$

Važno je zapamtiti sljedeći limes

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} = 0.$$

Limes iracionalnog izraza često se računa i tako da prebacimo iracionalnost iz brojnika u nazivnik (da se riješimo korijena u brojniku) ili obrnuto iz nazivnika u brojnik (da se riješimo korijena u nazivniku).

Ako je funkcija $y = f(x)$ neprekidna u točki a , onda je limes funkcije u točki a jednak funkciji limesa nezavisne varijable x u točki a :

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = f\left(\lim_{x \rightarrow a} x\right).$$

Ako postoje $\lim_{x \rightarrow a} f(x)$ i $\lim_{x \rightarrow a} g(x)$, tada vrijedi poučak:

$$\lim_{x \rightarrow a} [f(x) + g(x)] = \lim_{x \rightarrow a} f(x) + \lim_{x \rightarrow a} g(x).$$

$$\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{\lim_{x \rightarrow a} f(x)}{\lim_{x \rightarrow a} g(x)}, \quad \lim_{x \rightarrow a} g(x) \neq 0, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} c = c, \quad c\text{-konstanta.}$$

Ako su nizovi $\{ a_n \}$ i $\{ b_n \}$ konvergentni, tada vrijede sljedeća pravila o graničnoj vrijednosti (limesu):

$$\lim_{n \rightarrow \infty} c = c, \quad c\text{-konstanta}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{c}{n} = 0, \quad c\text{-konstanta}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} = 0$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (c \cdot a_n) = c \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} a_n, \quad c\text{-konstanta}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} (a_n \pm b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n \pm \lim_{n \rightarrow \infty} b_n.$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (a_n \cdot b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} b_n, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{b_n} = \frac{\lim_{n \rightarrow \infty} a_n}{\lim_{n \rightarrow \infty} b_n}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} b_n \neq 0.$$

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6} - x \right) &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6} - x}{1} = \left[\begin{array}{l} \text{racionalizacija} \\ \text{brojnika} \end{array} \right] = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6} - x}{1} \cdot \frac{\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6} + x}{\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6} + x} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\left(\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6} - x \right) \cdot \left(\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6} + x \right)}{\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6} + x} = \\ &= \left[\begin{array}{l} \text{u brojniku je} \\ \text{razlika kvadrata} \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\left(\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6} \right)^2 - x^2}{\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6} + x} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 - 5 \cdot x + 6 - x^2}{\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6} + x} = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 - 5 \cdot x + 6 - x^2}{\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6} + x} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{-5 \cdot x + 6}{\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6} + x} = \left[\begin{array}{l} \text{brojnik i nazivnik} \\ \text{podijelimo sa } x \end{array} \right] = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{-5 \cdot x + 6}{x}}{\frac{\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6}}{x} + \frac{x}{x}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{-5 \cdot x}{x} + \frac{6}{x}}{\frac{\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 6}}{x} + \frac{x}{x}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{-5 + \frac{6}{x}}{\sqrt{\frac{x^2 - 5 \cdot x + 6}{x^2}} + 1} = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{-5 + \frac{6}{x}}{\sqrt{\frac{x^2 - 5 \cdot x + 6}{x^2}} + 1} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{-5 + \frac{6}{x}}{\sqrt{\frac{x^2}{x^2} - \frac{5 \cdot x}{x^2} + \frac{6}{x^2}} + 1} = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{-5 + \frac{6}{x}}{\sqrt{\frac{x^2}{x^2} - \frac{5 \cdot x}{x^2} + \frac{6}{x^2}} + 1} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{-5 + \frac{6}{x}}{\sqrt{1 - \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{5}{x} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{6}{x^2}} + 1} = \\ &= \frac{-5 + 0}{\sqrt{1 - 0 + 0} + 1} = \frac{-5}{\sqrt{1 + 1}} = \frac{-5}{1 + 1} = -\frac{5}{2}. \end{aligned}$$

Vježba 110

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow \infty} \left(\sqrt{x^2 - 5 \cdot x + 2} - x \right)$.

Rezultat: $-\frac{5}{2}$.

Zadatak 111 (Lea, gimnazija)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{1+x} - \sqrt{1-x}}{x}$.

Rješenje 111

Ponovimo!

$$(a-b) \cdot (a+b) = a^2 - b^2 \quad , \quad (\sqrt{a})^2 = a.$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c \quad , \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c).$$

Važno je zapamtiti sljedeći limes

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} = 0.$$

Limes iracionalnog izraza često se računa i tako da prebacimo iracionalnost iz brojnika u nazivnik (da se riješimo korijena u brojniku) ili obrnuto iz nazivnika u brojnik (da se riješimo korijena u nazivniku).

Ako su nizovi $\{ a_n \}$ i $\{ b_n \}$ konvergentni, tada vrijede sljedeća pravila o graničnoj vrijednosti (limesu):

$$\lim_{n \rightarrow \infty} c = c \quad , \quad c - \text{konstanta} \quad , \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{c}{n} = 0 \quad , \quad c - \text{konstanta} \quad , \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} = 0$$
$$\lim_{n \rightarrow \infty} (c \cdot a_n) = c \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} a_n \quad , \quad c - \text{konstanta} \quad , \quad \lim_{n \rightarrow \infty} (a_n \pm b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n \pm \lim_{n \rightarrow \infty} b_n.$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (a_n \cdot b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} b_n \quad , \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{b_n} = \frac{\lim_{n \rightarrow \infty} a_n}{\lim_{n \rightarrow \infty} b_n} \quad , \quad \lim_{n \rightarrow \infty} b_n \neq 0.$$

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{1+x} - \sqrt{1-x}}{x} &= \left[\begin{array}{l} \text{racionalizacija} \\ \text{brojnika} \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{1+x} - \sqrt{1-x}}{x} \cdot \frac{\sqrt{1+x} + \sqrt{1-x}}{\sqrt{1+x} + \sqrt{1-x}} = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{(\sqrt{1+x} - \sqrt{1-x}) \cdot (\sqrt{1+x} + \sqrt{1-x})}{x \cdot (\sqrt{1+x} + \sqrt{1-x})} = \left[\begin{array}{l} \text{u brojniku je} \\ \text{razlika kvadrata} \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{(\sqrt{1+x})^2 - (\sqrt{1-x})^2}{x \cdot (\sqrt{1+x} + \sqrt{1-x})} = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1+x - (1-x)}{x \cdot (\sqrt{1+x} + \sqrt{1-x})} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1+x-1+x}{x \cdot (\sqrt{1+x} + \sqrt{1-x})} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1+x-1+x}{x \cdot (\sqrt{1+x} + \sqrt{1-x})} = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{2 \cdot x}{x \cdot (\sqrt{1+x} + \sqrt{1-x})} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{2 \cdot x}{x \cdot (\sqrt{1+x} + \sqrt{1-x})} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{2}{\sqrt{1+x} + \sqrt{1-x}} = 0. \end{aligned}$$

Vježba 111

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{2+x} - \sqrt{2-x}}{x}$.

Rezultat: 0.

Zadatak 112 (Lea, gimnazija)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1-10^n}{1+10^{n+1}}$.

Rješenje 112

Ponovimo!

$$(a-b) \cdot (a+b) = a^2 - b^2, \quad (\sqrt{a})^2 = a, \quad a^n \cdot a^m = a^{n+m}, \quad a^1 = a.$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c, \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c).$$

Važno je zapamtiti sljedeći limes

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} = 0.$$

Limes iracionalnog izraza često se računa i tako da prebacimo iracionalnost iz brojnika u nazivnik (da se riješimo korijena u brojniku) ili obrnuto iz nazivnika u brojnik (da se riješimo korijena u nazivniku).

Ako je funkcija $y = f(x)$ neprekidna u točki a , onda je limes funkcije u točki a jednak funkciji limesa nezavisne varijable x u točki a :

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = f\left(\lim_{x \rightarrow a} x\right).$$

Ako postoje $\lim_{x \rightarrow a} f(x)$ i $\lim_{x \rightarrow a} g(x)$, tada vrijedi poučak:

$$\lim_{x \rightarrow a} [f(x) + g(x)] = \lim_{x \rightarrow a} f(x) + \lim_{x \rightarrow a} g(x).$$

$$\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{\lim_{x \rightarrow a} f(x)}{\lim_{x \rightarrow a} g(x)}, \quad \lim_{x \rightarrow a} g(x) \neq 0, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} c = c, \quad c - \text{konstanta}.$$

Ako su nizovi $\{a_n\}$ i $\{b_n\}$ konvergentni, tada vrijede sljedeća pravila o graničnoj vrijednosti (limesu):

$$\lim_{n \rightarrow \infty} c = c, \quad c - \text{konstanta}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} (a_n \pm b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n \pm \lim_{n \rightarrow \infty} b_n.$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{b_n} = \frac{\lim_{n \rightarrow \infty} a_n}{\lim_{n \rightarrow \infty} b_n}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} b_n \neq 0.$$

$$\begin{aligned} \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1-10^n}{1+10^{n+1}} &= \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1-10^n}{1+10^n \cdot 10^1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1-10^n}{1+10^n \cdot 10} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{10^n \cdot \left(\frac{1}{10^n} - 1\right)}{10^n \cdot \left(\frac{1}{10^n} + 10\right)} = \\ &= \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{10^n \cdot \left(\frac{1}{10^n} - 1\right)}{10^n \cdot \left(\frac{1}{10^n} + 10\right)} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\frac{1}{10^n} - 1}{\frac{1}{10^n} + 10} = \frac{\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{10^n} - 1}{\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{10^n} + 10} = \frac{0 - 1}{0 + 10} = -\frac{1}{10}. \end{aligned}$$

Vježba 112

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1+10^n}{1+10^{n+2}}$.

Rezultat: $-\frac{1}{100}$.

Zadatak 113 (Darko, gimnazija)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^3 + 1}{\sin(x+1)}$.

Rješenje 113

Ponovimo!

$$a^3 + b^3 = (a+b) \cdot (a^2 - a \cdot b + b^2) \quad , \quad (a-b)^2 = a^2 - 2 \cdot a \cdot b + b^2 \quad , \quad n = \frac{n}{1}$$

$$\frac{\frac{a}{b}}{\frac{c}{d}} = \frac{a \cdot d}{b \cdot c}$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c \quad , \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c)$$

Važno je zapamtiti sljedeći limes

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1$$

Ako postoje $\lim_{x \rightarrow a} f(x)$ i $\lim_{x \rightarrow a} g(x)$, tada vrijedi poučak:

$$\lim_{x \rightarrow a} [f(x) \pm g(x)] = \lim_{x \rightarrow a} f(x) \pm \lim_{x \rightarrow a} g(x)$$

$$\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{\lim_{x \rightarrow a} f(x)}{\lim_{x \rightarrow a} g(x)} \quad , \quad \lim_{x \rightarrow a} g(x) \neq 0 \quad , \quad \lim_{n \rightarrow \infty} c = c \quad , \quad c - \text{konstanta}$$

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^3 + 1}{\sin(x+1)} &= \lim_{x \rightarrow -1} \frac{(x+1) \cdot (x^2 - x + 1)}{\sin(x+1)} = \lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^2 - x + 1}{\frac{\sin(x+1)}{x+1}} = \left[\begin{array}{l} \text{supstitucija} \\ t = x+1 \\ x = t-1 \\ x \rightarrow -1 \Rightarrow t \rightarrow 0 \end{array} \right] = \\ &= \lim_{t \rightarrow 0} \frac{(t-1)^2 - (t-1) + 1}{\frac{\sin t}{t}} = \lim_{t \rightarrow 0} \frac{t^2 - 2 \cdot t + 1 - t + 1 + 1}{\frac{\sin t}{t}} = \lim_{t \rightarrow 0} \frac{t^2 - 3 \cdot t + 3}{\frac{\sin t}{t}} = \\ &= \frac{\lim_{t \rightarrow 0} (t^2 - 3 \cdot t + 3)}{\lim_{t \rightarrow 0} \frac{\sin t}{t}} = \frac{0^2 - 3 \cdot 0 + 3}{1} = \frac{3}{1} = 3 \end{aligned}$$

Vježba 113

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^3 - 1}{\sin(x-1)}$.

Rezultat: 3.

Zadatak 114 (Nebojša, gimnazija)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 8} \frac{\sqrt{x+8} - 4}{2 - \sqrt[3]{x}}$.

Rješenje 114

Ponovimo!

$$a^2 - b^2 = (a-b) \cdot (a+b) \quad , \quad (\sqrt[n]{a})^n = a \quad , \quad \sqrt[n]{a^n} = a \quad , \quad a \geq 0.$$

$$a^3 - b^3 = (a-b) \cdot (a^2 + a \cdot b + b^2).$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c \quad , \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c).$$

Limes iracionalnog izraza često se računa i tako da prebacimo iracionalnost iz brojnika u nazivnik (da se riješimo korijena u brojniku) ili obrnuto iz nazivnika u brojnik (da se riješimo korijena u nazivniku).

Ako postoje $\lim_{x \rightarrow a} f(x)$ i $\lim_{x \rightarrow a} g(x)$, tada vrijedi poučak:

$$\lim_{x \rightarrow a} c \cdot f(x) = c \cdot \lim_{x \rightarrow a} f(x) \quad , \quad c \text{ konstanta} \quad , \quad \lim_{x \rightarrow a} [f(x) + g(x)] = \lim_{x \rightarrow a} f(x) + \lim_{x \rightarrow a} g(x).$$

$$\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{\lim_{x \rightarrow a} f(x)}{\lim_{x \rightarrow a} g(x)} \quad , \quad \lim_{x \rightarrow a} g(x) \neq 0 \quad , \quad \lim_{n \rightarrow \infty} c = c \quad , \quad c \text{ -konstanta.}$$

Važno je zapamtiti sljedeći limes

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x} = 0.$$

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 8} \frac{\sqrt{x+8}-4}{2-\sqrt[3]{x}} &= \left[\begin{array}{l} \text{racionalizacija brojnika} \\ \text{pomoću razlike kvadrata} \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow 8} \frac{\sqrt{x+8}-4}{2-\sqrt[3]{x}} \cdot \frac{\sqrt{x+8}+4}{\sqrt{x+8}+4} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 8} \frac{(\sqrt{x+8}-4) \cdot (\sqrt{x+8}+4)}{(2-\sqrt[3]{x}) \cdot (\sqrt{x+8}+4)} = \lim_{x \rightarrow 8} \frac{(\sqrt{x+8})^2 - 4^2}{(2-\sqrt[3]{x}) \cdot (\sqrt{x+8}+4)} = \lim_{x \rightarrow 8} \frac{x+8-16}{(2-\sqrt[3]{x}) \cdot (\sqrt{x+8}+4)} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 8} \frac{x-8}{(2-\sqrt[3]{x}) \cdot (\sqrt{x+8}+4)} = \lim_{x \rightarrow 8} \frac{x-8}{(\sqrt{x+8}+4) \cdot (2-\sqrt[3]{x})} = \\ &= \left[\begin{array}{l} \text{racionalizacija nazivnika} \\ \text{pomoću razlike kubova} \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow 8} \frac{x-8}{(\sqrt{x+8}+4) \cdot (2-\sqrt[3]{x})} \cdot \frac{2^2 + 2 \cdot \sqrt[3]{x} + (\sqrt[3]{x})^2}{2^2 + 2 \cdot \sqrt[3]{x} + (\sqrt[3]{x})^2} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 8} \frac{(x-8) \cdot \left(2^2 + 2 \cdot \sqrt[3]{x} + (\sqrt[3]{x})^2 \right)}{(\sqrt{x+8}+4) \cdot (2-\sqrt[3]{x}) \cdot \left(2^2 + 2 \cdot \sqrt[3]{x} + (\sqrt[3]{x})^2 \right)} = \lim_{x \rightarrow 8} \frac{(x-8) \cdot \left(4 + 2 \cdot \sqrt[3]{x} + \sqrt[3]{x^2} \right)}{(\sqrt{x+8}+4) \cdot \left(2^3 - (\sqrt[3]{x})^3 \right)} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 8} \frac{(x-8) \cdot \left(4 + 2 \cdot \sqrt[3]{x} + \sqrt[3]{x^2} \right)}{(\sqrt{x+8}+4) \cdot (8-x)} = \lim_{x \rightarrow 8} \frac{-(8-x) \cdot \left(4 + 2 \cdot \sqrt[3]{x} + \sqrt[3]{x^2} \right)}{(\sqrt{x+8}+4) \cdot (8-x)} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 8} \frac{-(8-x) \cdot \left(4 + 2 \cdot \sqrt[3]{x} + \sqrt[3]{x^2} \right)}{(\sqrt{x+8}+4) \cdot (8-x)} = - \lim_{x \rightarrow 8} \frac{4 + 2 \cdot \sqrt[3]{x} + \sqrt[3]{x^2}}{\sqrt{x+8}+4} = \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
&= -\frac{\lim_{x \rightarrow 8} \left(4 + 2 \cdot \sqrt[3]{x} + \sqrt[3]{x^2} \right)}{\lim_{x \rightarrow 8} (\sqrt{x+8} + 4)} = -\frac{4 + 2 \cdot \sqrt[3]{8} + \sqrt[3]{8^2}}{\sqrt{8+8} + 4} = -\frac{4 + 2 \cdot \sqrt[3]{8} + \sqrt[3]{64}}{\sqrt{16} + 4} = \\
&= -\frac{4 + 2 \cdot \sqrt[3]{2^3} + \sqrt[3]{4^3}}{\sqrt{4^2} + 4} = -\frac{4 + 2 \cdot 2 + 4}{4 + 4} = -\frac{12}{8} = -\frac{12}{8} = -\frac{3}{2}.
\end{aligned}$$

Vježba 114

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 8} \frac{2 - \sqrt[3]{x}}{\sqrt{x+8} - 4}$.

Rezultat: $-\frac{2}{3}$.

Zadatak 115 (Nebojša, gimnazija)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt[4]{x^2 - 2 \cdot x + 3}}{x^2 + 3 \cdot x}$.

Rješenje 115

Ponovimo!

Proširiti razlomak znači brojnik i nazivnik tog razlomka pomnožiti istim brojem različitim od nule i jedinice

$$\frac{a}{b} = \frac{a \cdot n}{b \cdot n}, \quad n \neq 0, \quad n \neq 1.$$

$$\begin{aligned}
n\sqrt[a]{m} &= n \cdot \sqrt[n \cdot p]{a^{m \cdot p}}, & \frac{\sqrt[n]{a}}{\sqrt[n]{b}} &= \sqrt[n]{\frac{a}{b}}, & \frac{a+b}{n} &= \frac{a}{n} + \frac{b}{n}, & \frac{a-b}{n} &= \frac{a}{n} - \frac{b}{n}. \\
\frac{a^n}{a^m} &= a^{n-m}.
\end{aligned}$$

Ako postoje $\lim_{x \rightarrow a} f(x)$ i $\lim_{x \rightarrow a} g(x)$, tada vrijedi poučak:

$$\lim_{x \rightarrow a} c \cdot f(x) = c \cdot \lim_{x \rightarrow a} f(x), \quad c \text{ konstanta}, \quad \lim_{x \rightarrow a} [f(x) + g(x)] = \lim_{x \rightarrow a} f(x) + \lim_{x \rightarrow a} g(x).$$

$$\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{\lim_{x \rightarrow a} f(x)}{\lim_{x \rightarrow a} g(x)}, \quad \lim_{x \rightarrow a} g(x) \neq 0, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} c = c, \quad c - \text{konstanta}.$$

Važno je zapamtiti sljedeći limes

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x} = 0.$$

Ako je funkcija $y = f(x)$ neprekidna u točki a , onda je limes funkcije u točki a jednak funkciji limesa nezavisne varijable x u točki a :

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = f\left(\lim_{x \rightarrow a} x\right).$$

$$\begin{aligned}
\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt[4]{x^2 - 2 \cdot x + 3}}{x^2 + 3 \cdot x} &= \left[\begin{array}{l} \text{brojnik i nazivnik podijelimo sa } x^2, \text{ tj.} \\ \text{razlomak proširimo sa } \frac{1}{x^2} \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{\sqrt[4]{x^2 - 2 \cdot x + 3}}{x^2}}{\frac{x^2 + 3 \cdot x}{x^2}} = \\
&= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{\sqrt[4]{x^2 - 2 \cdot x + 3}}{\sqrt[4]{x^8}}}{\frac{x^2 + 3 \cdot x}{x^2}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt[4]{\frac{x^2 - 2 \cdot x + 3}{x^8}}}{\frac{x^2 + 3 \cdot x}{x^2}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt[4]{\frac{x^2}{x^8} - 2 \cdot \frac{x}{x^8} + \frac{3}{x^8}}}{\frac{x^2}{x^2} + 3 \cdot \frac{x}{x^2}} = \\
&= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt[4]{\frac{x^2}{x^8} - 2 \cdot \frac{x}{x^8} + \frac{3}{x^8}}}{\frac{x^2}{x^2} + 3 \cdot \frac{x}{x^2}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt[4]{\frac{1}{x^6} - 2 \cdot \frac{1}{x^7} + \frac{3}{x^8}}}{1 + 3 \cdot \frac{1}{x}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt[4]{\frac{1}{x^6} - 2 \cdot \frac{1}{x^7} + \frac{3}{x^8}}}{\lim_{x \rightarrow \infty} \left(1 + 3 \cdot \frac{1}{x} \right)} = \\
&= \frac{\sqrt[4]{\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x^6} - 2 \cdot \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x^7} + 3 \cdot \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x^8}}}{1 + 3 \cdot \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x}} = \frac{\sqrt[4]{0 - 2 \cdot 0 + 3 \cdot 0}}{1 + 3 \cdot 0} = \frac{\sqrt[4]{0}}{1} = \frac{0}{1} = 0.
\end{aligned}$$

Vježba 115

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt[4]{x^2 - 2 \cdot x + 7}}{x^2 + 5 \cdot x}$.

Rezultat: 0.

Zadatak 116 (Ana, gimnazija)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x - \sqrt{x}}{\sqrt{x}}$.

Rješenje 116

Ponovimo!

$$(\sqrt[n]{a})^n = a, \quad \frac{a-b}{n} = \frac{a}{n} - \frac{b}{n}.$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c, \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c).$$

Skratiti razlomak znači brojnik i nazivnik tog razlomka podijeliti istim brojem različitim od nule i jedinice

$$\frac{a \cdot n}{b \cdot n} = \frac{a}{b}, \quad n \neq 0, \quad n \neq 1.$$

Ako postoje $\lim_{x \rightarrow a} f(x)$ i $\lim_{x \rightarrow a} g(x)$, tada vrijedi poučak:

$$\lim_{x \rightarrow a} [f(x) - g(x)] = \lim_{x \rightarrow a} f(x) - \lim_{x \rightarrow a} g(x), \quad \lim_{n \rightarrow \infty} c = c, \quad c - \text{konstanta.}$$

Ako je funkcija $y = f(x)$ neprekidna u točki a , onda je limes funkcije u točki a jednak funkciji limesa nezavisne varijable x u točki a :

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = f\left(\lim_{x \rightarrow a} x\right).$$

Limes iracionalnog izraza često se računa i tako da prebacimo iracionalnost iz brojnika u nazivnik (da se riješimo korijena u brojniku) ili obrnuto iz nazivnika u brojnik (da se riješimo korijena u nazivniku).

1. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x - \sqrt{x}}{\sqrt{x}} &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(\sqrt{x})^2 - \sqrt{x}}{\sqrt{x}} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sqrt{x} \cdot (\sqrt{x} - 1)}{\sqrt{x}} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sqrt{x} \cdot (\sqrt{x} - 1)}{\sqrt{x}} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} (\sqrt{x} - 1) = \sqrt{0} - 1 = 0 - 1 = -1. \end{aligned}$$

2. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x - \sqrt{x}}{\sqrt{x}} &= \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{x}{\sqrt{x}} - \frac{\sqrt{x}}{\sqrt{x}} \right) = \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{(\sqrt{x})^2}{\sqrt{x}} - \frac{\sqrt{x}}{\sqrt{x}} \right) = \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{(\sqrt{x})^2}{\sqrt{x}} - \frac{\sqrt{x}}{\sqrt{x}} \right) = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} (\sqrt{x} - 1) = \sqrt{0} - 1 = 0 - 1 = -1. \end{aligned}$$

3. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x - \sqrt{x}}{\sqrt{x}} &= \left[\begin{array}{l} \text{racionalizacija} \\ \text{nazivnika} \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x - \sqrt{x}}{\sqrt{x}} \cdot \frac{\sqrt{x}}{\sqrt{x}} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(x - \sqrt{x}) \cdot \sqrt{x}}{(\sqrt{x})^2} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x \cdot \sqrt{x} - (\sqrt{x})^2}{(\sqrt{x})^2} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x \cdot \sqrt{x} - x}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x \cdot (\sqrt{x} - 1)}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x \cdot (\sqrt{x} - 1)}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} (\sqrt{x} - 1) = \sqrt{0} - 1 = 0 - 1 = -1. \end{aligned}$$

Vježba 116

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sqrt{x}}{x - \sqrt{x}}$.

Rezultat: - 1.

Zadatak 117 (Ana, gimnazija)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{x^2 + 1}}{x + 1}$.

Rješenje 117

Ponovimo!

$$\begin{aligned} (n\sqrt{a})^n &= a, & \frac{n\sqrt{a}}{n\sqrt{b}} &= n\sqrt{\frac{a}{b}}, & \frac{a+b}{n} &= \frac{a}{n} + \frac{b}{n}, & (a+b)^2 &= a^2 + 2 \cdot a \cdot b + b^2. \\ \sqrt{a^2} &= a, & a &\geq 0. \end{aligned}$$

Proširiti razlomak znači brojnik i nazivnik tog razlomka pomnožiti istim brojem različitim od nule i jedinice

$$\frac{a}{b} = \frac{a \cdot n}{b \cdot n}, \quad n \neq 0, \quad n \neq 1.$$

Skratiti razlomak znači brojnik i nazivnik tog razlomka podijeliti istim brojem različitim od nule i jedinice

$$\frac{a \cdot n}{b \cdot n} = \frac{a}{b}, \quad n \neq 0, \quad n \neq 1.$$

Važno je zapamtiti sljedeći limes

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x} = 0.$$

Ako je funkcija $y = f(x)$ neprekidna u točki a , onda je limes funkcije u točki a jednak funkciji limesa nezavisne varijable x u točki a :

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = f\left(\lim_{x \rightarrow a} x\right).$$

Ako postoje $\lim_{x \rightarrow a} f(x)$ i $\lim_{x \rightarrow a} g(x)$, tada vrijedi poučak:

$$\lim_{x \rightarrow a} [f(x) + g(x)] = \lim_{x \rightarrow a} f(x) + \lim_{x \rightarrow a} g(x).$$

$$\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{\lim_{x \rightarrow a} f(x)}{\lim_{x \rightarrow a} g(x)}, \quad \lim_{x \rightarrow a} g(x) \neq 0, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} c = c, \quad c - \text{konstanta}.$$

1. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{x^2+1}}{x+1} &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{x^2+1}}{\sqrt{(x+1)^2}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \sqrt{\frac{x^2+1}{(x+1)^2}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \sqrt{\frac{x^2+1}{x^2+2 \cdot x+1}} = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \sqrt{\frac{x^2+1}{x^2+2 \cdot x+1}} = \left[\begin{array}{l} \text{brojnik i nazivnik podijelimo sa } x^2, \text{ tj.} \\ \text{razlomak proširimo sa } \frac{1}{x^2} \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow \infty} \sqrt{\frac{\frac{x^2+1}{x^2}}{\frac{x^2+2 \cdot x+1}{x^2}}} = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \sqrt{\frac{\frac{x^2}{x^2} + \frac{1}{x^2}}{\frac{x^2}{x^2} + \frac{2 \cdot x}{x^2} + \frac{1}{x^2}}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \sqrt{\frac{1 + \frac{1}{x^2}}{1 + \frac{2}{x} + \frac{1}{x^2}}} = \\ &= \sqrt{\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1 + \frac{1}{x^2}}{1 + \frac{2}{x} + \frac{1}{x^2}}} = \sqrt{\frac{\lim_{x \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{1}{x^2}\right)}{\lim_{x \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{2}{x} + \frac{1}{x^2}\right)}} = \sqrt{\frac{1+0}{1+0+0}} = \sqrt{\frac{1}{1}} = \sqrt{1} = 1. \end{aligned}$$

2. inačica

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{x^2+1}}{x+1} = \left[\begin{array}{l} \text{brojnik i nazivnik podijelimo sa } x, \text{ tj.} \\ \text{razlomak proširimo sa } \frac{1}{x} \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{\sqrt{x^2+1}}{x}}{\frac{x+1}{x}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{\sqrt{x^2+1}}{\sqrt{x^2}}}{\frac{x+1}{x}} =$$

$$\begin{aligned}
&= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{\frac{x^2+1}{x^2}}}{\frac{x+1}{x}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{\frac{x^2}{x^2} + \frac{1}{x^2}}}{\frac{x}{x} + \frac{1}{x}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{\frac{x^2}{x^2} + \frac{1}{x^2}}}{\frac{x}{x} + \frac{1}{x}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{1 + \frac{1}{x^2}}}{1 + \frac{1}{x}} = \\
&= \frac{\lim_{x \rightarrow \infty} \sqrt{1 + \frac{1}{x^2}}}{\lim_{x \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{1}{x}\right)} = \frac{\sqrt{\lim_{x \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{1}{x^2}\right)}}{\lim_{x \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{1}{x}\right)} = \frac{\sqrt{1+0}}{1+0} = \frac{\sqrt{1}}{1} = 1.
\end{aligned}$$

Vježba 117

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x+1}{\sqrt{x^2+1}}$.

Rezultat: 1.

Zadatak 118 (Mira, gimnazija)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{a \rightarrow 0} \frac{\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c - b}}{2 \cdot a}$.

Rješenje 118

Ponovimo!

$$\left(\sqrt[n]{a}\right)^n = a, \quad \sqrt{a^2} = a, \quad a \geq 0, \quad a^2 - b^2 = (a-b) \cdot (a+b).$$

Proširiti razlomak znači brojnik i nazivnik tog razlomka pomnožiti istim brojem različitim od nule i jedinice

$$\frac{a}{b} = \frac{a \cdot n}{b \cdot n}, \quad n \neq 0, \quad n \neq 1.$$

Skratiti razlomak znači brojnik i nazivnik tog razlomka podijeliti istim brojem različitim od nule i jedinice

$$\frac{a \cdot n}{b \cdot n} = \frac{a}{b}, \quad n \neq 0, \quad n \neq 1.$$

Ako je funkcija $y = f(x)$ neprekidna u točki a , onda je limes funkcije u točki a jednak funkciji limesa nezavisne varijable x u točki a :

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = f\left(\lim_{x \rightarrow a} x\right).$$

Ako postoje $\lim_{x \rightarrow a} f(x)$ i $\lim_{x \rightarrow a} g(x)$, tada vrijedi poučak:

$$\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{\lim_{x \rightarrow a} f(x)}{\lim_{x \rightarrow a} g(x)}, \quad \lim_{x \rightarrow a} g(x) \neq 0, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} c = c, \quad c - \text{konstanta}.$$

Limes iracionalnog izraza često se računa i tako da prebacimo iracionalnost iz brojnika u nazivnik (da se riješimo korijena u brojniku) ili obrnuto iz nazivnika u brojnik (da se riješimo korijena u nazivniku).

$$\lim_{a \rightarrow 0} \frac{\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c - b}}{2 \cdot a} = \left[\begin{array}{l} \text{racionalizacija} \\ \text{brojnika} \end{array} \right] = \lim_{a \rightarrow 0} \frac{\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c - b}}{2 \cdot a} \cdot \frac{\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c + b}}{\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c + b}} =$$

$$\begin{aligned}
&= \lim_{a \rightarrow 0} \frac{\left(\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c - b}\right) \cdot \left(\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c + b}\right)}{2 \cdot a \cdot \left(\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c + b}\right)} = \lim_{a \rightarrow 0} \frac{\left(\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c}\right)^2 - b^2}{2 \cdot a \cdot \left(\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c + b}\right)} = \\
&= \lim_{a \rightarrow 0} \frac{b^2 - 4 \cdot a \cdot c - b^2}{2 \cdot a \cdot \left(\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c + b}\right)} = \lim_{a \rightarrow 0} \frac{b^2 - 4 \cdot a \cdot c - b^2}{2 \cdot a \cdot \left(\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c + b}\right)} = \lim_{a \rightarrow 0} \frac{-4 \cdot a \cdot c}{2 \cdot a \cdot \left(\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c + b}\right)} = \\
&= \lim_{a \rightarrow 0} \frac{-4 \cdot a \cdot c}{2 \cdot a \cdot \left(\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c + b}\right)} = \lim_{a \rightarrow 0} \frac{-2 \cdot c}{\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c + b}} = \frac{\lim_{a \rightarrow 0} (-2 \cdot c)}{\lim_{a \rightarrow 0} \left(\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c + b}\right)} = \\
&= \frac{-2 \cdot c}{\sqrt{b^2 - 4 \cdot 0 \cdot c + b}} = \frac{-2 \cdot c}{\sqrt{b^2 + b}} = \frac{-2 \cdot c}{b + b} = \frac{-2 \cdot c}{2 \cdot b} = \frac{-2 \cdot c}{2 \cdot b} = -\frac{c}{b}.
\end{aligned}$$

Vježba 118

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{a \rightarrow 0} \frac{2 \cdot a}{\sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c - b}}$.

Rezultat: $-\frac{b}{c}$.

Zadatak 119 (Branko, srednja škola)

Odredite graničnu vrijednost (limes):

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1 + a + a^2 + a^3 + \dots + a^n}{1 + b + b^2 + b^3 + \dots + b^n}, \text{ gdje je } |a| < 1, |b| < 1.$$

Rješenje 119

Ponovimo!

$$\frac{\frac{a}{b}}{\frac{c}{d}} = \frac{a \cdot d}{b \cdot c}, \quad \frac{\frac{a}{b} \cdot c}{d} = \frac{a \cdot c}{b \cdot d}.$$

Niz (a_n) je geometrijski niz ako je svaki član niza, počevši od drugog, jednak prethodnom članu pomnoženom s konstantom $q \neq 0$, tj.

$$a_{n+1} = a_n \cdot q.$$

Broj q naziva se količnik (kvocijent) geometrijskog niza.

Niz je geometrijski ako je omjer svakog člana i člana ispred njega stalan:

$$\frac{a_n}{a_{n-1}} = q.$$

Zbroj prvih n članova geometrijskog niza je

$$s_n = a_1 \cdot \frac{q^n - 1}{q - 1}, \quad q \neq 1.$$

Ako su nizovi $\{a_n\}$ i $\{b_n\}$ konvergentni, tada vrijede sljedeća pravila o graničnoj vrijednosti (limesu):

$$\lim_{n \rightarrow \infty} c = c, \quad c \text{ je konstanta}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} (c \cdot a_n) = c \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} a_n, \quad c \text{ je konstanta.}$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (a_n \pm b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n \pm \lim_{n \rightarrow \infty} b_n.$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{b_n} = \frac{\lim_{n \rightarrow \infty} a_n}{\lim_{n \rightarrow \infty} b_n}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} b_n \neq 0..$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} q^n = 0, \quad |q| < 1.$$

$$\begin{aligned} \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1+a+a^2+a^3+\dots+a^n}{1+b+b^2+b^3+\dots+b^n} &= \left[\begin{array}{l} \text{u brojniku je geometrijski red sa količnikom } a \\ \text{u nazivniku je geometrijski red sa količnikom } b \end{array} \right] = \\ &= \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1 \cdot \frac{a^{n+1}-1}{a-1}}{1 \cdot \frac{b^{n+1}-1}{b-1}} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\frac{a^{n+1}-1}{a-1}}{\frac{b^{n+1}-1}{b-1}} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{(b-1) \cdot (a^{n+1}-1)}{(a-1) \cdot (b^{n+1}-1)} = \\ &= \frac{b-1}{a-1} \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a^{n+1}-1}{b^{n+1}-1} = \frac{b-1}{a-1} \cdot \frac{\lim_{n \rightarrow \infty} (a^{n+1}-1)}{\lim_{n \rightarrow \infty} (b^{n+1}-1)} = \frac{b-1}{a-1} \cdot \frac{\lim_{n \rightarrow \infty} a^{n+1}-1}{\lim_{n \rightarrow \infty} b^{n+1}-1} = \\ &= \frac{b-1}{a-1} \cdot \frac{0-1}{0-1} = \frac{b-1}{a-1} \cdot \frac{-1}{-1} = \frac{b-1}{a-1} \cdot 1 = \frac{b-1}{a-1}. \end{aligned}$$

Vježba 119

Odredite graničnu vrijednost (limes):

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1+b+b^2+b^3+\dots+b^n}{1+a+a^2+a^3+\dots+a^n}, \quad \text{gdje je } |a| < 1, |b| < 1.$$

Rezultat: $\frac{a-1}{b-1}$.

Zadatak 120 (Nina, elektrotehnička škola)

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{x \rightarrow 4} \frac{x^2 - 4 \cdot x}{x^2 - 5 \cdot x + 4}$.

Rješenje 120

Ponovimo!

$$a^2 - b^2 = (a-b) \cdot (a+b).$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c, \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c).$$

Skratiti razlomak znači brojnik i nazivnik tog razlomka podijeliti istim brojem različitim od nule i jedinice

$$\frac{a \cdot n}{b \cdot n} = \frac{a}{b}, \quad n \neq 0, \quad n \neq 1.$$

Ako su $P(x)$ i $Q(x)$ cijeli polinomi, a $P(a) = Q(a) = 0$, tada se limes racionalnog razlomka

$$\lim_{x \rightarrow a} \frac{P(x)}{Q(x)}$$

dobije tako da razlomak $\frac{P(x)}{Q(x)}$ skratimo jedanput ili nekoliko puta s binomom $x - a$.

Ponovimo **L' Hospitalovo pravilo** [čitaj: Lopitál].

Neka zadana funkcija ima oblik količnika $f(x) = \frac{u(x)}{v(x)}$ i neka je za $x = a$ ona jednaka

$$f(a) = \frac{u(a)}{v(a)} = \frac{0}{0} \text{ ili } f(a) = \frac{u(a)}{v(a)} = \frac{\infty}{\infty}, \text{ tada je prava vrijednost funkcije } f(x) \text{ za } x = a, \text{ tj.}$$

$$f(a) = \lim_{x \rightarrow a} \frac{u(x)}{v(x)} = \lim_{x \rightarrow a} \frac{u'(x)}{v'(x)} = \lim_{x \rightarrow a} \frac{u''(x)}{v''(x)} = \lim_{x \rightarrow a} \frac{u'''(x)}{v'''(x)} = \dots \text{ itd,}$$

dok ne dođemo do određene vrijednosti konačne ili beskonačne. Derivira se posebno brojnik i posebno nazivnik, pri čemu se iza svakog deriviranja dobiveni izraz uredi i uvrsti zadani $x = a$. Zadatak je riješen, čim dobijemo u brojniku ili u nazivniku konačnu ili beskonačnu vrijednost.

1. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x^2 - 4 \cdot x}{x^2 - 5 \cdot x + 4} &= \left[\begin{array}{l} \text{u brojniku izlučimo } x, \\ \text{nazivnik rastavimo na faktore metodom grupiranja} \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x \cdot (x-4)}{x^2 - 4 \cdot x - x + 4} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x \cdot (x-4)}{(x^2 - 4 \cdot x) + (-x + 4)} = \left[\begin{array}{l} \text{u nazivniku iz prve zagrade izlučimo } x, \\ \text{iz druge zagrade izlučimo } -1 \end{array} \right] = \\ &= \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x \cdot (x-4)}{x \cdot (x-4) - 1 \cdot (x-4)} = \left[\begin{array}{l} \text{u nazivniku} \\ \text{izlučimo } x-4 \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x \cdot (x-4)}{x \cdot (x-4) - 1 \cdot (x-4)} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x \cdot (x-4)}{(x-4) \cdot (x-1)} = \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x \cdot (x-4)}{(x-4) \cdot (x-1)} = \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x}{x-1} = \frac{4}{4-1} = \frac{4}{3}. \end{aligned}$$

2. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x^2 - 4 \cdot x}{x^2 - 5 \cdot x + 4} &= \left[\begin{array}{l} \text{u brojniku izlučimo } x, \\ \text{nazivnik rastavimo na faktore metodom grupiranja} \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x \cdot (x-4)}{x^2 - 5 \cdot x + 5 - 1} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x \cdot (x-4)}{x^2 - 1 - 5 \cdot x + 5} = \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x \cdot (x-4)}{(x^2 - 1) + (-5 \cdot x + 5)} = \\ &= \left[\begin{array}{l} \text{u nazivniku u prvoj zagradi prepoznamo razliku kvadrata,} \\ \text{iz druge zagrade izlučimo } -5 \end{array} \right] = \\ &= \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x \cdot (x-4)}{(x-1) \cdot (x+1) - 5 \cdot (x-1)} = \left[\begin{array}{l} \text{u nazivniku} \\ \text{izlučimo } x-1 \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x \cdot (x-4)}{(x-1) \cdot (x+1) - 5 \cdot (x-1)} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x \cdot (x-4)}{(x-1) \cdot (x+1-5)} = \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x \cdot (x-4)}{(x-1) \cdot (x-4)} = \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x \cdot (x-4)}{(x-1) \cdot (x-4)} = \lim_{x \rightarrow 4} \frac{x}{x-1} = \frac{4}{4-1} = \frac{4}{3}. \end{aligned}$$

3. inačica

Računamo pomoću L' Hospitalovog pravila.

$$\lim_{x \rightarrow 4} \frac{x^2 - 4 \cdot x}{x^2 - 5 \cdot x + 4} = \left[\begin{array}{l} x = 4 \Rightarrow \frac{4^2 - 4 \cdot 4}{4^2 - 5 \cdot 4 + 4} = \frac{16 - 16}{16 - 20 + 4} = \frac{0}{0} \\ \text{deriviramo posebno brojnik, posebno nazivnik} \end{array} \right] =$$

$$\begin{aligned}
&= \lim_{x \rightarrow 4} \frac{(x^2 - 4 \cdot x)'}{(x^2 - 5 \cdot x + 4)'} = \lim_{x \rightarrow 4} \frac{(x^2)' - 4 \cdot x'}{(x^2)' - 5 \cdot x' + 4'} = \lim_{x \rightarrow 4} \frac{2 \cdot x - 4 \cdot 1}{2 \cdot x - 5 \cdot 1 + 0} = \lim_{x \rightarrow 4} \frac{2 \cdot x - 4}{2 \cdot x - 5} = \\
&= \left[x = 4 \Rightarrow \frac{2 \cdot 4 - 4}{2 \cdot 4 - 5} = \frac{8 - 4}{8 - 5} = \frac{4}{3} \right] = \frac{2 \cdot 4 - 4}{2 \cdot 4 - 5} = \frac{8 - 4}{8 - 5} = \frac{4}{3}.
\end{aligned}$$

zadatak je riješen

Vježba 120

Odredite graničnu vrijednost (limes): $\lim_{n \rightarrow 4} \frac{x^2 - 4 \cdot x}{x^2 - 16}$.

Rezultat: $\frac{1}{2}$.